Спрэчнае пытанне

«НЕ ЎТРЫМЛІВАЕ ГМА!» —

Ці патрэбна нам такая маркіроўка?

Сёння доля генетычна мадыфікаванай кукурузы ў агульным сусветным аб'ёме пасадак гэтай расліны складае 40 працэнтаў. Доля ГМ-бавоўны яшчэ большая — 60 працэнтаў, ГМ-соі — 80 працэнтаў. На пачатак 2007 года плошча, на якой вырошчваліся ГМ-культуры — 102 млн га (гэта прыкладна 20 тэрыторый нашай краіны). Апошнім часам кожны год азначаная лічба павялічваецца прыкладна на 10 млн га.

Пытанне небяспечнасці для здароўя чалавека ГМ-прадуктаў сёння застаецца адкрытым. Сярод вучоных і медыкаў ёсць і прыхільнікі ГМА, і праціўнікі. Пакуль апаненты ламаюць коп'і ў навуковых баталіях, спажыўцы кожны дзень вымушаны рабіць для сябе выбар: ужываць прадукты з генетычна мадыфікаваных кампанентамі ці не? Вось толькі ці заўсёды за намі пакідаюць гэтае права — выбіраць?

Нашы правы

У Законе «Аб абароне правоў спажыўцоў» (2002 год) замацавана права спажыўца на інфармацыю аб таварах і на свабодны выбар тавараў. Законам прадугледжваецца, што інфармацыя аб таварах абавязкова павінна ўтрымліваць указанне на тое, што прадукт харчавання з'яўляецца генетычна мадыфікаваным, альбо ў ім выкарыстаны ГМ-складальнікі. Паводле артыкула 10 Закона «Аб якасці і бяспецы харчовай сыравіны і харчовых прадуктаў для жыцця і здароўя чалавека» (2003 год), інфармацыя аб якасці і бяспецы харчовай сыравіны і прадуктаў харчавання павінна ўтрымлівацца ў суправаджальных дакументах, на ўпакоўцы, этыкетках, альбо даводзіцца да ведама насельніцтва іншым спосабам і мець указанне на тое, што харчовыя прадукты з'яўляюцца генетычна мадыфікаванымі, калі ў іх ёсць ГМ-кампаненты.

Асноўным пунктам пастановы Савета міністраў Беларусі «Аб некаторых пытаннях інфармавання спажыўцоў аб харчовай сыравіне і харчовых прадуктах» (№ 434 ад 28 красавіка 2005 года) з'яўляецца абавязковае ўказанне на кожнай адзінцы спажывецкай тары ці на іншым носьбіце інфармацыі аб тым, што сыравіна і прадукты з'яўляюцца генетычна мадыфікаванымі. Вытворчасць і гандаль дзіцячым харчаваннем, якое вырабляецца з выкарыстаннем ГМ-складальнікаў, забаронены. Тое ж датычыцца і гандлю прадуктаў, атрыманых з ГМ-кампанентаў, пры адсутнасці на іх адпаведных дакументаў.

Беларускім заканадаўствам прадугледжваецца абавязковая маркіроўка ўсёй прадукцыі з утрыманнем ГМА. А ці выконваецца гэта на практыцы?

«Мёртвы» закон?

— Закон «Аб якасці і бяспецы харчовай сыравіны і харчовых прадуктаў для жыцця і здароўя чалавека» быў прыняты ў 2003 годзе (я прадстаўляў яго тады ў парламенце), — расказвае **дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу ЛЕКТАРАЎ**, — аднак праведзеныя праверкі паказалі, што ў гандлі пра яго да гэтай пары не ведаюць. Восенню 2006 года разам з прадстаўнікамі Мінскага гарадскога цэнтра гігіены і эпідэміялогіі мы прайшлі па сталічных магазінах. Адабралі на выбар каля 5 тысяч найменняў харчовых прадуктаў без маркіроўкі «Утрымлівае ГМА». Аказалася, што каля 10 працэнтаў з выбраной групы мелі ў сваім складзе ГМ-кампаненты. Як бачым, закон не выконваецца, і пры гэтым яшчэ ні адзін вінаваты (ні прадавец, ні вытворца) не быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці.

У Беларусі забаронена вырабляць дзіцячае харчаванне з выкарыстаннем ГМ-кампанентаў, аднак адно з айчынных прадпрыемстваў выпусціла такую прадукцыю з ГМА. На заводзе ў Пскове паступіла партыя беларускага сухога малака, у якім аказалася 5 працэнтаў ГМА. Натуральна, нідзе ў суправаджальных дакументах наяўнасць ГМ-кампанентаў не была ўказана.

> ***Немагчыма прааналізаваць на ГМА ўсе прадукты харчавання. Толькі з бульбы вырабляецца каля 15 тысяч найменняў харчовых прадуктаў.***

На тэрыторыі Расіі зарэгістравана некалькі ліній ГМ-культур, якія адобраны для выкарыстання ў ежу чалавекам (соя, кукуруза, бульба, рыс, буракі). У нашай краіне не зарэгістравана ні адна. Валерый Міхайлавіч падкрэсліў, што недасканаласць беларускіх метадаў аналізу на выяўленні ГМА, а таксама абмежаванасць спіса прадуктаў, абавязковых для праходжання тэсту на ГМ-кампаненты (пакуль гэта толькі соя, кукуруза і вырабы з іх), не могуць цалкам абараніць спажыўцоў ад падману з боку вытворцаў і прадаўцоў.

— Возьмем для прыкладу расійскія варэнікі «Любимые», — працягвае дэпутат. — У графе «склад» чытаем: клубніцы, цукар, крухмал, мука, яйка. Ні соі, ні кукурузы тут няма, значыць, паводле існуючых у нас нормаў, правяраць варэнікі на ГМА не трэба. А што, клубніцы ці крухмал не могуць быць генетычна мадыфікаванымі? Спажывец мае права ведаць, што ён ужывае! Той жа рыс. Самі мы яго ў Беларусі не вырошчваем. Набываем замежны. А на ГМА не правяраем!

Для таго, каб змяніць сітуацыю ў лепшы бок і забяспечыць выкананне на практыцы нацыянальнага заканадаўства па біябяспецы, Валерый Лектараў прапанаваў, паперашае, распрацаваць дакумент, у якім была б акрэслена прапісана схема рэгістрацыі ГМ-ліній і вызначана, хто гэтым павінен займацца. Па-другое, пашырыць пералік харчовых прадуктаў, якія падлягаюць абавязковаму аналізу на ГМА. Патрэцяе, прадугледзець адказнасць усіх зацікаўленых міністэрстваў і ведамстваў, праз якія «праходзяць» харчовыя прадукты і харчовая сыравіна.

У Маскве, аб'яўленай мэрам Лужковым зонай, свабоднай ад ГМА, практыкуецца добраахвотная маркіроўка прадуктаў «Не ўтрымлівае ГМА!». Што датычыцца беларускіх вытворцаў, пакуль толькі «Камунарка» прызначае экспартныя партыі сваіх цукерак такім значком. «Я лічу, што гэта не пашкодзіць зрабіць і астатнім прадпрыемствам, — адзначыў дэпутат Лектараў. — Той, хто выкарыстоўвае маркіроўку «Не ўтрымлівае ГМА!», павышае свой рэйтынг, рэкламуе сваю прадукцыю, заваёўвае давер спажыўцоў».

Трансгенны ці звычайны?

...Сёння шмат гаворкі вядзецца аб трансгенных прадуктах. Я набыў на рынку зерне ячменю з чатырохрадным коласам (звычайны двухрадны) для пасеву, але зараз падумаў: ці не трансгенны?

Пратасевіч С., *Уздзенскі раён.*

— На Беларусь трансгенныя гатункі зерня пакуль не паступаюць, — патлумачылі **вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага каардынацыйнага цэнтра біябяспекі Барыс АНОШАНКА**. — Калі гатунак трансгенны, ён меў бы абавязковую маркіроўку (краіны, якія падпісалі Картахенскі пратакол, абавязаны маркіраваць усё ГМ-насенне і генна-інжынерныя арганізмы). У любым падручніку па селекцыі можна знайсці і двухрадны і чатырохрадны ячмень. Ён вядомы людзям тысячу гадоў. Гэта розныя мадыфікацыі нармальнага ячменю, а не трансгенныя расліны.

Нестыкоўка нормаў

— Сусветная арганізацыя аховы здароўя і Сусветная харчовая арганізацыя паводле задання ААН праводзяць пастаянны маніторынг генна-інжынерных арганізмаў, штогод друкуюць справаздачы па гэтай тэме, — расказаў **вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага каардынацыйнага цэнтра біябяспекі Барыс АНОШАНКА**. — Да гэтага часу ў свеце не ўстаноўлена ні аднаго адмоўнага эфекту генна-інжынерных арганізмаў ні на здароўе чалавека, ні на навакольнае асяроддзе.

Аналіз на наяўнасць ГМ-кампанентаў праводзяць у Беларусі 7 сталічных і абласныя лабараторыі. Вызначаецца пачатак і канец «устаўкі». Гэта стандартная працэдура. Любы прадукт з соі ці кукурузы не атрымае сертыфікат адпаведнасці без заключэння лабараторыі на адсутнасць ГМА. Такім чынам, усе прадукты харчавання з сояй і кукурузай на паліцах нашых магазінаў без маркіроўкі «Утрымлівае ГМА» на 100 працэнтаў не з'яўляюцца генетычна мадыфікаванымі.

Чаму мы правяраем толькі соі і кукурузу? Папярэдне было вызначана, якія ГМА ўвогуле ёсць у свеце, а потым — якія з іх могуць трапіць на Беларусь. Генетычна мадыфікаваныя памідоры, напрыклад, вырошчваюцца толькі ў ЗША. А мы набываем таматы ў Расіі, Малдове, ва Украіне. Там трансгенных памідораў няма. Як няма іх ні ў Польшчы, ні ў Іспаніі, ні ў Турцыі. Аналіз сітуацыі паказаў, што на беларускі рынак могуць трапіць толькі трансгенныя соя і кукуруза.

Сапраўды, да нас часам прыносяць на аналіз прадукты без адпаведнай маркіроўкі, у якіх мы выяўляем наяўнасць ГМ-кампанентаў. Як правіла, гэта расійская прадукцыя. Справа ў тым, што ў РФ лічыцца, што тавар не ўтрымлівае ГМА, калі ГМ-кампаненты складаюць у ім 0,9 працэнта і меней. Такі ж стандарт і ў Еўропе. А ў нас ён больш жорсткі — нуль працэнтаў. Адбываецца нестыкоўка: паводле расійскіх і еўрапейскіх нормаў прадукт не маркіруецца на ГМА, а для яго рэалізацыі на тэрыторыі Беларусі патрэбна маркіроўка. Увогуле ж, наша заканадаўства і сістэма дэтэкцыі генна-інжынерных арганізмаў дастаткова добрая.

Паводле слоў Барыса Юр'евіча, немагчыма прааналізаваць на ГМА ўсе прадукты харчавання. Толькі з бульбы вырабляецца каля 15 тысяч найменняў харчовых прадуктаў. Улічваючы гэта, калі стваралася агульная сусветная сістэма біябяспекі, за аснову былі ўзяты наступныя прынцыпы: бяспечныя харчовыя прадукты можна атрымаць толькі з бяспечных арганізмаў. Менавіта на гэта і быў зроблены акцэнт.

— У нас ёсць абавязковая маркіроўка «Утрымлівае ГМА», — працягвае Барыс Аношанка. — Зараз асобныя вытворцы выкарыстоўваюць добраахвотную маркіроўку «Не ўтрымлівае ГМА!». Ці абараняюць яны гэтым спажыўца? Возьмем для прыкладу расійскія кількі салата са значком «Не ўтрымлівае ГМА!» на ўпакоўцы. У іх складзе пазначаны соевы лецыцін, а ён можа быць атрыманы як са звычайнай соі, так і з трансгеннай. Вызначыць, з якой — немагчыма. Тое ж датычыцца і кукурузнага крухмалу. Насамрэч, маркіроўка «Не ўтрымлівае ГМА!» не абараняе спажыўца, а, хутчэй, уводзіць яго ў зман.

У чалавецтва няма іншага выйсця, як выкарыстоўваць ГМА. І Беларусь не будзе выключэннем.

Інга МІНДАЛЁВА.

Якія прадукты могуць мець ў сваім складзе ГМА?

Калі на маркіроўцы стаіць адзнака, што прадукт выраблены ў ЗША і ў яго складзе ёсць соя, кукуруза, рапс ці бульба, то верагоднасць таго, што ён утрымлівае ГМ-кампаненты, вельмі высокая.

Калі на этыкетцы стаіць надпіс «раслінны бялок», то гэта, хутчэй за ўсё, соя, верагодна — трансгенная.

Часта ГМА «хаваюцца» за індэксамі Е, аднак гэта не азначае, што ўсе дабаўкі Е ўтрымліваць ГМА ці з'яўляюцца трансгеннымі.

ГМА можа знаходзіцца ў соевым лецыціне (лецыцін Е 322). Ён выкарыстоўваецца ў малочных сумесях, печыве, шакаладзе. Тое ж датычыцца рыбафлавіну (В2), вядомага яшчэ як Е101 і Е 101А, які можа быць выраблены з ГМ-мікраарганізмаў. Ён дадаецца ў кашы, безалкагольныя напоі, дзіцячае харчаванне і прадукты для пахудзення. Карамель (Е 150) і ксантан (Е 415) могуць быць выраблены з ГМ-зерня.

Іншыя дабаўкі, у якіх могуць утрымлівацца ГМ-кампаненты: Е 153, Е 160d, Е 161с, Е 308-9, Е 471, Е 472а, Е 473, Е 475, Е 476b, Е 477, Е 479а, Е 570, Е 572, Е 573, Е 620, Е 621, Е 622, Е 633, Е 624, Е 625, Е 951.

Часам на этыкетках назвы дабавак указваюць толькі словамі.

Соевы алей — выкарыстоўваецца ў соўсах, пастах, піражных і добра прасмажаных ежы.

Раслінны алей ці раслінны тлушч — часцей сустракаецца ў печыве, чыпсах.

Мальтадэкстрын — від крухмалу, выкарыстоўваецца ў дзіцячым харчаванні, парашковых супах і парашковых дэсертах.

Глюкоза ці глюкозны сіроп — цукар, які можа быць выраблены з кукурузнага крухмалу, выкарыстоўваецца як падсаладжвальнік. Утрымліваецца ў напоях, дэсертах і ежы хуткага прыгатавання.

Дэкстроза — як і глюкоза, можа быць выраблена з кукурузнага крухмалу. Прымяняецца пры прыгатаванні піражных, чыпсаў, печыве, выкарыстоўваецца як падсаладжвальнік у высокаэнергетычных спартыўных напоях.

Аспартам, аспасвіт, аспаміке — падсаладжвальнік, які можа быць выраблены пры дапамозе ГМ-бактэрый. Яго прымяненне абмежаванае ў шэрагу краін, дзе ён лічыцца небяспечным для здароўя. Утрымліваецца ў газаванай вадзе, дыетычных газаваных напоях, гумцы, кетчупах і г.д.

Многія лічаць, што надпіс на прадукце **«мадыфікаваны крухмал»** азначае, што там ёсць ГМА. Насамрэч мадыфікаваны крухмал атрымліваюць хімічным шляхам без прымянення геннай інжынерыі. Крухмал можа мець генна-інжынернае паходжанне, калі ён быў атрыманы з ГМ-кукурузы, ГМ-бульбы.

«Баявое хрышчэнне»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

...Хлопчык кожны раз, калі выходзіць з пад'езда, пазаварочваецца да сваіх вокнаў і махае маме рукой. Так было і тады, калі ён пайшоў па хлеб. Калі паварнуўся, то ўбачыў, што з суседскага акна валіць чорны дым. Ні секунды не разважаючы, аўтаматам, як яго вучылі на занятках, пабег дамоў і набраў нумар пажарнай службы. Потым разам з мамай і суседам падышлі да дзвярэй кватэры, з якой «вылазілі» клубы чорнага дыму, і пачалі «трызвоніць» у званок, грукаць у дзверы. Рабілі гэта шмат разоў. Ніхто не адчыняў.

Яны не ведалі, ці ёсць людзі ў кватэры. Але вырашылі не ламаць дзверы. Сярожа патлумачыў, чаму рабіць гэтага нельга — трэба чакаць пажарных.

— Нам расказвалі, што калі падчас пажару адчыніш дзверы, агонь разгарыцца яшчэ больш, — дзеліцца ведамі дзевяцікласнік. — У гэтай кватэры раней жыў мой сябар, і я шмат разоў быў у яго ў гасцях. Таму ведаю, што там няма газавага балона, які мог бы ўзарвацца... Дакладна не скажу, што рабіў бы, каб у кватэры знаходзіліся людзі. Калі б дзверы былі адчынены, то зайшоў бы ўнутр, а калі так...

Праз некалькі хвілін прыехалі пажарныя і следам прыйшла гаспадыня, якая выйшла «на пяць хвілін» у магазін. Аказалася, што яна пакінула ўключаную пральную машыну-аўтамат...

...У кватэры гарэлі сцены ў ваннай і кухні. У пакоі ад дыму пачарнелі рэчы. Супрацоўнікі аддзела па надзвычайных сітуацыях эвакуіравалі з кватэр якасную дома і хутка патушылі пажар...

Жанчына тады не ведала, хто выратаваў яе кватэру і ўвесь трохпавярховы дом. А Сярожа — хлопец спакойны, сарамлівы, — сам не нахваляўся. Усё ж такі, хтосьці з суседзяў расказаў гаспадыні пра Сярожу і яна яго адшукала. А жыхары дома, дзе жыве хлопец, лічаць яго героем...

— Нічога геройчнага не бачу, — шчыра кажа юнак. — Нас вучылі, як паводзіць сябе ў такіх сітуацыях. Напэўна, кожны на маім месцы зрабіў бы гэтак жа. Тым больш пажар быў каля маёй кватэры. Як тут застацца абыякавым?..

Вось такі ён сціплы юны герой Сяргей, які марыць паступіць у вышэйшую ўстанову МНС, а скончыўшы яе, — стаць пажарным-выратавальнікам. Напэўна, гэта ў яго атрымаецца. Бо «баявое хрышчэнне» ён ужо прайшоў...

Аляксандр СЯНЮЦЬ.

ПЕРАМОГІ ЮНЫХ ТАЛЕНТАЎ БЕЛАРУСІ

У пачатку снежня ў Маскве адбыўся Міжнародны дзіцячы конкурс творчасці, прыгажосці, таленту і нацыянальнага касцюма «Міні Міс і Міні Містар Хрустальная карона International 2007». Нашу краіну прадстаўляла выхаванка цэнтра творчасці, прыгажосці і таленту Імідж-дызайн студыі «Вадалея» Рэспубліканскага Палаца культуры ветэранаў **Марыя Сідарэнка** (10 гадоў, г. Магілёў) — менавіта яна і стала ўладальніцай Хрустальнай кароны і ўганаравана высокімі тытуламі «Міні Міс Хрустальная Карона» і «Лепшае партфоліо».

Міжнародны дзіцячы фестываль «Свет талентаў 2007» прайшоў у Кіеве. Сярод больш чым 300 удзельнікаў была і 9-гадовая мінчанка Анастасія Гуцікава. Менавіта беларусачка заняла другое месца ў акцёрскім майстэрстве і заваявала тытул «Міні Міс Фота Свету».

На мінулым тыдні ў Палтаве завяршыўся Міжнародны конкурс «Нараджэнскі анёл». Мінчанка **Настасся Гуцікава** заваявала першае месца за фотаабразы і атрымала званне «Залаты Анёл».

У папярэднія гады перамоокцамі прэстыжных міжнародных дзіцячых форумаў былі Анастасія Нікіфарава, Кацярына Браневіч, Юлія Чарнашэй, Эка Джалагонія. Высока адзначаны фотадызайнерскія работы студэнтак Беларускай акадэміі мастацтваў Люсі Ралько і Ірыны Арцюшэнкі.

Падрастаюць і новыя таленты — Наста Гамолка, Аксана Пасініцкая, Таня Меднікава, Алена Паўлюкевіч, Анжэла Карпечанка, Андрэй Дзмітрук і многія іншыя.

Перамогі беларускіх дзяцей на прэстыжных творчых форумах — красамоўнае сведчанне таго, наколькі багатая наша краіна юнымі талентамі», — гаворыць кіраўнік Імідж-дызайн студыі «Вадалея» Кацярына Пашкевіч.

Уладзя ТАЦЦЯНЧЫК.

СЯМЕЙНЫ СЕРЫЯЛ «ЖАНАЦІКІ»

Да свайго мужчынскага сораму, усё ж такі прызнаюся... Я ўмею мыць посуд, ведаю, што такое венік і чым ён лепшы за пыласос, і мяне без усялякай боязі можна адпраўляць на кірмаш па прадукты. Калі яшчэ быў халасты (эх, залатыя час!) ніколі б не раскрыў гэтую страшэнную ваенную тайну. Але ўсё роўна, калі зараз выбіраю мяса на Камароўцы, быццам падзаю катуючы гандлярках, што мяне жонка прыб'е, калі прынясу дадому непрыгожы кавалак, ці ён аказацца з косткай унутры. Праўда, Ганначка мая разала, калі ў першы раз у статусе мужа, склаўшы ў кішэню доўгі спіс пакупак, накіраваўся з «здабываць маманта», каб казаў усім, быццам калі што не так, то прыб'е не жонка, а цешча. Гады спрытных жанчынкі-прадаўцы будуць падсоўваць толькі лепшае, а то цешчы, мне ўжо паспелі патлумачыць, розныя бываюць.

Размеркаванне абавязкаў у сям'і, у нас ва вопыце ведаем, справа адказная. Спрадвечныя «мужчынскія» і «жаночыя» справы мне не даюць спакою дагэтуль. Раней, калі быў герой ваш усім маленькім, то ўпэўніваўся, што абавязак мужа — цягаць розныя хатнія грузы і рабіць рамонт, а жонкі — гатаваць ежу. Потым поглязды мае сталі мяняцца. Зараз прыйшла пераканаўчасць, што мужчыну да твару і выпадкова смецце, і нават (жах які) мыць раз кавінку.

Але вось неспраявідлівасць. Ганначка, ну ні як не перавучыць яе, нізавошта не згаджаецца засвоіць такую цікавую, карысную, змястоўную навуку, як замена крана. Быццам бы яна дзяўчынка, і з нараджэння не здольная на такія подзвігі. І пры гэтым заўляе, што ў сям'і ўсе павінны быць роўныя, і хто якую справу выконвае, не мае значэння. Не, я так сама ўпэўнены, што бытавыя і рамонтныя работы павінен выконваць муж, але дзе ж справядлівасць, паважаныя? Мне, значыць, трэба ўмець рабіць усё, а ёй — толькі частку. А калі я паеду кудысьці? Хто дапаможа перакрыць ваду ў трубе, якая можа раптоўна прадзецца? І не з галавы бяру — быў, быў такі выпадак у нашым яшчэ халастым жыцці, калі за паўгадзіны да прыходу гасцей у ванне забіў фантан вады. Добра, што я прыйшоў раней.

Значыць, павінен я не толькі цвікі забіваць, але і ўбіраць, а яна — толькі гафтаваць крыжыкам, на кухні круціцца ці што там яшчэ... Тым больш што і ў гэтым абавязкі маёй жонкі сталі лягчэйшымі. Вось так мы, суровыя мужчыны, пераводзім увесь агонь на сябе. Растлумачу. На днях мы пайшлі па першыя пасля вяселля, лічыце, першыя ў сямейным жыцці, пакупкі. Звычайна якія рэчы для сумеснага ўжо дома набываюць маладыя? Вядома, халадзільнік і пральную машыну, без іх няк. Дык вось, гэтыя неабходныя прадметы ў нас ужо былі. Мы прыдбалі іх яшчэ год таму, калі вяселле было толькі ў планах.

Таму нашай першай сумеснай пакупкай быў кухонны камбайн. Так, вы маеце рацыю, паважаныя чытачы, ваш пакорлівы слуга, як і некаторыя з вас, таксама не сутыкаўся раней з гэтым спецыялістам кулінарных трукаў і гастранамічных вынаходніцтваў. Але затое зараз, калі б меў карэспандэнт спеўны голас, то абавязкова стваў бы гімн у гонар гэтай машыны і выконваў бы яго кожным разам.

Нам было прыемна здзяйсняць пакупку (сумесны паход на магазінах, каб выбраць што-небудзь для дома, заўсёды цікавы) накат не ўдзяя, а больш. Бо з усіх традыцыйных «мужчынскіх» і «жаночых» хатніх абавязкаў гатаванне ежы знаходзіцца недзе пасярэдзіне. Мужчынскі гонар не цярпіць, калі прыгатаваць што-небудзь смачненькае свайкай каханай. Нездарма лепшыя кухары — мужчыны. Я сараміліва так магу пахваліцца, што валодаю некаторымі кулінарнымі прыёмамі і сакрэтамі. Такі я ідэальны, аж самому прыемна стала. І вельмі сціплы таксама. Таму калі ёсць час для гатавання, мы яго праводзім разам.

Але гэта так, лірычны адыход. Вернемся да нашага камбайна. Ведаеце, хоць я і не зусім цёмны чалавек, ды і жонка таксама лічыць сябе прасунутай у разнастайных сучасных тэхналогіях, на гэтага замежнага монстра мы глядзелі спачатку з нейкім страхам. Пачалося ўсё з таго, што два кілаграмы нашай беларускай бульбы (дарэчы, з чаго гэта апошнія дзве зімы стал прадавацца нейкія занадта вялізныя клубні, хто можа падказаць? Нават Ганна, якая пражыла гадоў дзесяць на Чукотцы, і тая памятае, што бульба раней была значна меншая па памерах, хоць і лічыцца што сваёй там асабліва шыкоўнай) шынкаваліся за лічаныя хвіліны, і прычым ручная, рэдкасцю) машына парэзала на роўныя тонкія кавалачкі... Нізавошта не здагадаецеся, за колькі часу. За пяцьдзесят секунд! Аўтар спецыяльна, як цікавы да розных механічных штучак, лічыў. І нават можна было хутчэй, але мы не паспявалі закідваць яе. А з выгляду камбайнчык здаваўся такім крохкім...

Такім чынам, мы правозілі выпрабаванні да трох гадзін ночы (ці раніцы, не ведаю, як больш трапна). Жонка — з жаночым азартам, а я — з інтарэсам, хутчэй, тэхналагічным. Спыніліся толькі таму, што скончыліся ў халадзільніку прадукты. Акрамя таго, я, напрыклад, эксперыментальным шляхам, даведаўся, што для таго, каб кактэйль атрымаўся з вялікай снежнай шапкай, трэба дадаць разам з астатнімі інгрэдыентамі адно, ці нават палову, яйка. Вось, паважаныя, якія разнастайныя, і, галоўнае, вельмі карысныя для жыцця веды можна набыць, узяўшы шлюб і купіўшы кухонны камбайн. Я нават без напаміну, намёкаў і ўгавораў, добраахвотна, у здаровым розуме і цвёрдай памяці, самастойна памыў і расставіў для прасушкі ўсе ёмістасці цуда-машыны. Факт беспрэцэдэнтны.

Але на гэтым адказы на вечнае пытанне размеркавання хатніх абавязкаў не скончыліся. Для цікаўнасці я пачаў асцярожненька так апытваць сваіх знаёмых, хто чым у іх сям'і займаецца. І суструў цікавыя выпадкі. У аднаго калегі ёсць родная сястра-студэнтка, якая прыходзіць да яго два разы на тыдзень прыбіраць кватэру. За гэта жонка плаціць ёй грошы. Яшчэ адна сям'я склала расклад, па якім тыднях хто адказвае за ўборку, хто — за мыццё. Быў выпадак, калі праз агенцтва адна сям'я знайшла нейкую ўдаву-пенсіянерку, якая раз на тыдзень прыходзіць да іх мыць, а гэта мне зусім ужо незразумела. Большасць жа з сямейных пар жыве паводле прынцыпу — хто свабодны, той і займаецца хатнімі справамі.

У нашай маладой сям'і, дарэчы, адбываецца амаль тое ж самае. Часам невядома, калі прыйдзеш з работы ці прыедзеш з камандзіроўкі, і ў маёй жонкі, якая працуе на тэлебачанні, аналагічная сітуацыя. Таму, хто першым ідзе дадому, той і крочыць у магазін. Хоць, шчыра кажучы, асабіста я да канца так і не высветліў прыроду размеркавання хатніх абавязкаў, дзе не пераканаўся, што ў сям'і ўсе справы галоўныя, і няма розніцы, мужчына ці жанчына іх выконвае. Дарэчы, жонка таксама прытрымліваецца такога ж меркавання. Магчыма, таму мы ніколі не спрачаемся па дробных бытавых пытаннях. Тым больш што пераднаваргодні настрой вельмі спрыяе сямейным адносінам.

Сустрэнемся праз сем дзён. Няхай яны прынясуць вашай сям'і выключна добрыя падзеі.

Дзмітрый АЛЬФЕР.

СЁННЯШНІ КАМЕНТАРЫЙ:

__Іна БАГАЕЎСКАЯ, рэдактар радыёстанцыі «Беларусь» (галоўная дырэкцыя замежнага вяшчання Беларускага радыё). Стаж сямейнага жыцця — 1,5 года:__

— У нас усе абавязкі падзяляюцца адвольна. Безумоўна, я ніколі не стану рамантаваць машыну ці свідраваць сцяну, таксама як і мой муж не будзе сам прышываць сабе гузік, калі побач з ім сяджу я. Але такія справы, як прыгатаванне вячэры, мы не дзелім. Ёсць моманты, калі мяне канчаткова адолее лянота, і тады Жэня робіць мне гастранамічны падарунак. Часцей на кухні варочаю посудам я, але зноў жа, побач са мною муж, прыемная яго прысутнасць. Сёння, у сучаснай сям'і быт настолькі палегчаны дзякуючы тэхніцы, што магчыма без клопатаў пазбегнуць непаразуменняў, але таксама давол ўмоўна.

«Нецуд'емныя» абавязкі. Жаночыя — сачыць, каб вопратка была чыстая і адпрасаваная, мужчынскія — каб пыласос працаваў, аўтамабіль ездзіў і палічкі віселі.

Муз-news

«Тяни-Толкай»: першы альбом новага года

Першы альбом беларускіх артыстаў, датаваны 2008 годам, паспеў выпусціць гурт «Тяни-Толкай». Дакладней, гэта перавыданне — альбома «Як жа доўга я цябе шукаў». Да 15 трэкаў дабавіліся яшчэ два новых кампазіцыі, а таксама два рэміксы. Для відэакліпа, які артысты таксама спадзяваліся запісаць на дыск, проста не хапіла месца.

Прычынай перавыдання стала песня «А напярэдзе ў нас яшчэ ўсё жыццё» — яна вельмі палюбілася слухачам, і многія цікавіліся, калі ж кампазіцыя будзе выдадзеная. «Наступны альбом мы плануем выдаць толькі ўвосень, так што вырашылі дапоўніць новым хітом папярэдні дыск», — тлумачыць саліст і аўтар песень Павел Клышэўскі. Другой навінкай стала «Вертанне» — кавер папулярнай кампазіцыі ВІА «Верасы», які гучаў у праекце АНТ «Залатыя песні «Верасоў» у Мірскім замку.

Што датычыцца наступнага альбома, у ім гурт збіраецца заставацца верным сваёй стылістыцы, хіба што разбавіўшы лірыку некалькімі хуліганскімі песенькамі. Гэтаксама плануецца выпуск DVD, на якім змесцяцца кліпы і іншыя відэазапісы. Акрамя таго, налета чакаецца выхад на экраны мастацкага фільма Валерыя Тадароўскага «Бугі на касцях», дзе ўдзельнікі «Тяни-Толкай» сыгралі самі сябе. Зусім нядаўна яны таксама зняліся ў расійскім фільме «Выклік», прычым у саўндтрэк карціны ўвайшлі дзве песні гурта — «3000 крокаў» і «Як жа доўга я цябе шукаў».

Атмараві: лялечны тэатр

Для здымак свайго другога па ліку кліпа рок-вакалісты Атмараві запрасілі... усіх ахвотніках. Для ўдзелу ў экранізацыі песні «Попелам на ветры» патрэбна было толькі з'явіцца па загадзя вызначаным адрасе і ўсміхнуцца ў аб'ектыў фатакамеры.

Паводле слоў рэжысёра ролика Аляксандра Дутлава, для якога гэта работа стане дэбютнай, героямі відэакліпа стануць папяровыя фігуркі — для гэтага і спатрэбілася вялікая калекцыя фатаздымкаў, якія потым будуць апрацаваны камп'ютарнай графікай. Прычым фатаграфавацца давялося нават самому Атмараві. Для яго, зрэшты, рэжысёр прыдумаў адразу дзве ролі: музыканта, які спявае на сцэне, і фатографа ў зале. У выніковым варыянце сцэны будзе папяровай, а ўсё, што на ёй адбываецца — пастаноўкай лялечнага тэатра. На ажыццяўленне ідэі адведзена некалькі месяцаў, а сам «драйвавы кліп на драйвавую песню» гледачы ўбачаць вясной 2008 года.

Наталля Тамела: гары яно гарам!

Рэжысёр Уладзімір Максімкаў прадставіў сваю новую работу — кліп на песню Наталлі Тамела «Аб ім». Відэаролік можна скачаць на партале TUT.BY (http://tut.by/filez/tamelo.avi), а ў бліжэйшы час — таксама і ўбачыць на тэлеканалах.

Паводле сюжэта, спявачка доўга будзе дом з запалак, а потым спальвае яго. «Мы заўжды ў жыцці нешта будуем, а потым перапыняем стасункі з «аб'ектам будоўлі», — лічыць Наталля Тамела. — Нас ахопліае сум, але часта гэты сум светлы, і час пацвярджае, што ўсё было не дарэмна. Аб гэтым і кліп — усё гарыць, але гэта не нагода ўспрымаць падзеі негатыўна. Усё да лепшага!».

Для таго, каб перадаць «натуральную» ноч і «сапраўдны» агонь, давялося выкарыстоўваць спецыяльную інфрачырвоную насадку на камеру. А дзеля здымак сола на палаючым саксафоне падрыхтавалі касакадзёрскі трук высокай складанасці — у кадры і інструмент, і саксафаніст згараюць. І хоць падобныя элементы — нятанны і расцігнуты ў часе працэс, але рэжысёр сцвярджае, што «ён за мастацтва» і «дапамагае нашым музыкантам хоць бы пагуляць у шоу-бізнэс».

«Hair Peace Salon»: канцэртны бум

Гурт «Hair Peace Salon» хоць і не раскручаны пакуль да ўзроўню «75 працэнтаў», але паспеў зарэкамендаваць сябе як адзін з самых актыўных рок-гуртоў мінулага года — за 2007-ы музыканты далі каля 30 канцэртаў, не прапускаючы ні адно рок-спаборніцтва. Напрыклад, калектыў спыніўся літаральна ў кроку ад фіналу тэлеконкурсу «Музычны плей-оф», а ў новым музычным праекце «Залатая акустыка» — жывое спаборніцтва гуртоў, якое адразу паспела ў выступлення ацэньваюць гледачы — трымаецца ў лідарах.

«Нам вельмі прыемна, што творчасць так ацанілі. Пасля гэтых канцэртаў мы навіт задумаліся над запісам акустычнага альбома», — распавядае лідар калектыву Алег Вяль. Другі тур «Залатой акустыкі» стартуе 14 студзеня, але гурт мае намер выступіць не толькі ў гэтым спаборніцтве. Па выніках «Рок-спарынгу», які адбываўся ў снежні, гурт атрымаў магчымасць працы ў студыі гуказапісу. Акрамя таго, «салонныя» музыканты сур'ёзна рыхтуюцца да здымак кліпа. Хутчэй за ўсё, відэаролік будзе зроблены на адну з новых песень. Папярэдне мяркуецца, што праца над ім пачнецца ў лютым.

Вядучая рубрыкі Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Падарожнічаць па Еўропе можна... у Беларусі

Спачатку ў музеі Сучаснага выяўленчага мастацтва, дзе 18 снежня адкрылася першая выстава міжнароднага выставачнага тэматычнага праекта «Падарожныя нататкі. Еўропа». Але ўвесь наступны год выстава будзе вандраваць па сямі гарадах Беларусі — акрамя сталіцы яна яшчэ наведае Гомель, Магілёў, Гродна, Баранавічы, Брэст, Полацк.

Свае нататкі прадстаўляюць творцы — мастакі і фатографы з Літвы, Польшчы, Швецыі, Германіі. Але разам з імі ў праекце ўзялі ўдзел мастакі з Беларусі Юрый Алісевіч і Аляксандр Вахрамееў. Яны прэзентуюць свае графічныя творы. Гэты фатаграфічна-графічны праект арганізаваны пры падтрымцы аддзялення Пасольства Швецыі ў Мінску, Інстытута Гётэ, Польскага інстытута, Пасольства Літоўскай Рэспублікі ў Беларусі.

Падарожныя нататкі — гэта сродак перадачы аўтарскіх адчуванняў. Іх робяць адразу, пакуль жывыя ўражанні, ці наадварот, калі прайшло нямала часу, калі памяць захоўвае самае значнае з успамінаў. Падарожныя нататкі робяць мастакі — атрымліваецца своеасаблівая інтэрпрэтацыя рэчаіснасці, прычым не абавязкова аб'ектыўная. Гэтага трэба якраз-такі чакаць ад фатаграфій. Але нават фотаадлюстраванне можа быць суб'ектыўным, дзе адчуваецца погляд аўтара. Таму ўсе працы, якія ёсць на выставе, найперш захоўваюць эмоцыю, а не маюць на мэце даць інфармацыю пра ўбачаныя мясціны і цікавыя аб'екты. Як разумееце: усё адносна...

Ларыса ЦІМОШЫК.

Да груднога выкармлівання — з добразычлівасцю

Незалежныя эксперты высока ацанілі работу па прапагандзе груднога выкармлівання ў Мінскай абласной дзіцячай клінічнай бальніцы. Установе прысвоена званне «Арганізацыя аховы здароўя добразычлівага стаўлення да дзіцяці».

Яшчэ на пачатку 90-х Сусветная арганізацыя аховы здароўя і Дзіцячы фонд ААН (ЮНІСЕФ) у межах ініцыятывы «Бальніца добразычлівага стаўлення да дзіцяці» абвясцілі «Дзесяць прынцыпаў падтрымкі груднога выкармлівання». Мэтай гэтай ініцыятывы было змяненне рэжыму работы ў радзільных дамах, дзіцячых паліклініках, аддзяленнях для нованароджаных і дзяцей ранняга ўзросту дзіцячых бальніц такім чынам, каб павялічваўся частата і працягласць груднога выкармлівання. Зараз у нашай краіне працуе Нацыянальная праграма падтрымкі груднога выкармлівання, дзейнічае Рэспубліканскі цэнтр падтрымкі груднога выкармлівання на базе Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра «Маці і дзіця», а ў Мінскай абласной дзіцячай клінічнай бальніцы 85 працэнтаў нованароджаных знаходзяцца на грудным выкармліванні.

Святлана БАРЫСЕНКА.